

Asia: VN/25987/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hyvinvointialue pitää tärkeänä tartuntatautilainsäädännön kokonaisuudistusta. Esityksen tavoitteet sääntelyn selkeyttämisestä, varautumisen parantamisesta sekä epidemia- ja pandemiatilanteiden toimivaltuuksien täsmentämisestä ovat kannatettavia. Nykyisen lain tavoin myös uudistuksessa on kuitenkin olennaista varmistaa toimivallan selkeys, valtakunnallinen yhdenmukaisuus sekä toimenpiteiden oikeasuhtaisuus.

Hyvinvointialue korostaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen keskeistä merkitystä tartuntatautien torjunnan kansallisena asiantuntijalaitoksena. Nykyisessä laissa THL:llä on jo vahva tehtävä valtakunnallisessa epidemiologisessa seurannassa, ohjauksessa, tiedottamisessa ja hyvinvointialueiden tukemisessa. Lakiluonnoksessa tätä roolia vahvistetaan edelleen erityisesti tiedonhallinnan, rekistereiden, rokotusohjelman toimeenpanon ja valtakunnallisen asiantuntijaohjauksen näkökulmasta. Hyvinvointialue katsoo, että THL:n asemaa tulisi korostaa laissa nimenomaisesti siten, että kansallinen ohjaus ja soveltamiskäytäntö pysyvät mahdollisimman yhdenmukaisina koko maassa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön rokotuksia koskeva säännös 52 §

Hyvinvointialue pitää tartuntatautilain nykyisen 52 §:n (aiemman 48 §:n) muutosta perusteltuna. Pykälän muotoilu on tältä osin selkeä ja tarkoituksenmukainen. Hyvinvointialue pitää perusteltuna, että työnantajalla säilyy velvollisuus tarjota influenssarokotusta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle, mutta velvoittavasta rokotuspakosta luovutaan. Tämä ratkaisu tukee potilasturvallisuutta, vahvistaa henkilöstön luottamusta ja on työ-yhteisöissä hyväksyttävä.

Karanteeni ja eristyspäätökset 60-69 §

Pykälä 61 § kollektiivisesta karanteenista on perusoikeuksien näkökulmasta ongelmallinen. Kollektiivista karanteenia perustellaan sillä, että se mahdollistaisi erityisesti tartuntataudeista vastaavan lääkärin työmäärän v-hentämisen tilanteissa, joissa altistuneita on paljon. Kaikille on kuitenkin tehtävä merkintä potilasasiakirjoihin ja henkilökohtainen päätös tartuntatautipäivärahaa varten. Siten työmäärä ei ole vähentymässä oleellisesti. Menettelyn tulisi koskea vain hyvin poikkeuksellisia tilanteita, kuten verenvuotokuumetta.

Hyvinvointialue esittää lisäksi, että lain jatkovalmistelussa arvioidaan mahdollisuutta säätää vapaaehtoisesta sosiaalisten kontaktien rajoittamisesta karanteenin ja eristyksen lievempänä vaihtoehtona. Nykyinen laki rakentuu muodollisten päätösten, kuten työstä poissaolon, karanteenin ja eristämisen, varaan, eikä lakiluonnoskaan näytä tunnistavan erillisenä keinona tilannetta, jossa tartuntojen ehkäisy voitaisiin useimmiten toteuttaa lääkärin arvion perusteella esimerkiksi SV A -sairauslomatodistuksella, ilman perusoikeuksia merkittävästi rajoittavaa virallista karanteenipäätöstä. Yleisvaaralliseen tartuntatautiin sairastuneen kohdalla voidaan toki jo nyt käyttää sairauslomatodistusta, mutta oireettoman altistuneen kohdalla tämä ei ole mahdollista nykyisen lain mukaan, eikä ehdotuksen perusteella. Tällainen kevyempi keino olisi oikeasuhtainen ja käytännössä usein riittävä tartuntojen ehkäisyyn. Karanteenin ja eristyksen tulisi säilyä käytettävissä niissä tilanteissa, joissa vapaaehtoinen kontaktien rajoittaminen ei ole riittävä toimenpide.

Elinkeinotoiminnan rajoitukset ja tartuntatautilain 72-76 §

Hyvinvointialue pitää tärkeänä myös sitä, että laajassa tartuntataudin leviämistilanteessa rajoituspäätösten ensisijainen tekijä on Lupa- ja valvontavirasto. Nykyisessä laissa Lupa- ja valvontavirastolla on jo valtakunnallinen yhteensovitus- ja valvontavastuu, ja se tekee lain mukaiset hallinnolliset päätökset käyttäen hyväksi hyvinvointialueiden, HUS-yhtymän ja THL:n asiantuntemusta. Lakiluonnoksessa rajoitustoimien keinovalikoimaa laajennetaan vakavien häiriötilanteiden varalle. Hyvinvointialue katsoo, että erityisesti silloin, kun rajoituksilla on merkittäviä yhteiskunnallisia, taloudellisia ja oikeudellisia vaikutuksia, päätöksenteon tulee olla valtakunnallisesti keskitettyä ja yhdenmukaista. Hyvinvointialueilla ei ole tosiasiallisia edellytyksiä tehdä riittävän laaja-alaista yhteiskunnallisten vaikutusten arviointia, eikä vastata rajoituspäätösten oikeudellisesta kokonaisarviointista. Hyvinvointialueiden Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymän tehtävänä tulisi olla epidemiologisen tilannearvion, alueellisen asiantuntijatiedon ja tarvittavien toimien toimeenpano. Kansallisessa päätöksenteossa olisi kuultava näitä tahoja etenkin niiltä osin, mikä liittyyi kunkin toimijan maantieteelliseen tai toiminnalliseen vastuualueeseen.

Lausunnon on valmistellut ylilääkäri Ville Lehtinen.

Viljakainen Maarit

Päijät-Hämeen hyvinvointialue - Lausunnon valmistelija on ylilääkäri Ville Lehtinen.

